herpy

DRZEWOŁAZY

drzewołaz truskawkowy

Oophaga pumilio

Oophaga pumilio to mały, dzienny drzewołaz o długości 17-24 mm z lasów deszczowych Ameryki Środkowej, znany z licznych odmian barwnych i niezwykłej opieki nad potomstwem: samica karmi każdą kijankę niezapłodnionymi jajami. Obserwowanie go jest fascynujące, ale wymaga doświadczenia, drobnego pokarmu i cierpliwości.

Rodzina: Dendrobatidae Nazwa angielska: Strawberry Poison Frog Dawna nazwa: *Dendrobates pumilio*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**17-24 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Temperatura w nocy	**19-21 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**10 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**3-5**
Czas do wyklucia	**10-14 dni**
Okres larwalny	**42-56 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Niezapłodnione jaja samicy**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj, nosi kijanki i karmi kijanki jajami**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Oophaga pumilio to jeden z najmniejszych drzewołazów. Dorosłe osobniki mierzą 17-24 mm od pyska do kloaki, większość około 18-22 mm, a samice są nieco większe od samców. Ciało jest zwarte, z małymi przylgami na palcach dłoni i stóp. Epitet gatunkowy *pumilio* to po łacinie karzeł.

Ubarwienie jest cechą rozpoznawczą gatunku. Znanych jest ok. 15-30 lokalnych odmian barwnych i przyjmuje się, że większość z nich dziedziczy się w czystej postaci. Od czerwonego ciała z niebieskimi nogami, rozpowszechnionego w Kostaryce i na kontynentalnej części Panamy, po zielone, żółte, pomarańczowe, niebieskie i cętkowane formy na wyspach Bocas del Toro w Panamie. Wiele populacji jest od siebie odizolowanych od ponad 10 000 lat. Hodowca powinien znać lokalizację pochodzenia swoich zwierząt i trzymać formy oddzielnie.

Gatunek nosił dawniej nazwę *Dendrobates pumilio*, którą wciąż można spotkać w starszej literaturze. Nazwa rodzajowa *Oophaga* oznacza "jajożerca" i nawiązuje do kijanek, które żywią się wyłącznie jajami matki. Za najbliższych krewnych uważa się *O. arborea* i *O. sylvatica*.

Trucizna skórna: toksyny pochodzą z pożywienia. W naturze żaba pobiera alkaloidy, m.in. pumiliotoksyny, z roztoczy i mrówek i gromadzi je w skórze. *O. pumilio* jest najbardziej toksycznym gatunkiem w swoim rodzaju, ale nie należy do najbardziej toksycznych drzewołazów. Osobniki z hodowli karmione muszkami owocówkami i skoczogonkami nie mają trucizny lub mają jej bardzo mało, natomiast zwierzęta odłowione z natury mogą ją tracić przez kilka lat. Trucizna skórna uchodzi więc za słabą. Nie bierz żab do ręki, myj ręce po pracach w terrarium i nie dotykaj potem oczu ani ust.

Czytaj więcej: Odchów kijanek Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Oophaga pumilio żyje po atlantyckiej stronie Ameryki Środkowej, od wschodniej części środkowej Nikaragui przez Kostarykę po północno-zachodnią Panamę. Niemal wszystkie stwierdzenia pochodzą z Kostaryki i Panamy, mniej z Nikaragui. W Panamie liczne odmiany barwne występują na wyspach archipelagu Bocas del Toro i na wybrzeżu naprzeciw nich.

Gatunek jest pospolity w całym swoim zasięgu. Stwierdzenia poza Ameryką Środkową dotyczą zbiegłych lub wypuszczonych zwierząt terraryjnych i nie należą do naturalnego zasięgu.

> **Naturalny zasięg:** Nikaragua, Kostaryka i Panama.

ŚRODOWISKO

Oophaga pumilio zamieszkuje wilgotne nizinne lasy deszczowe i niższe stoki górskie od poziomu morza do ok. 950 m n.p.m., a duże populacje występują także na terenach przekształconych, takich jak plantacje kakao i bananów. Żaba jest aktywna w dzień, prowadzi głównie naziemny tryb życia i poluje w ściółce między korzeniami i opadłymi liśćmi, ale często wspina się też na liany i drzewa. Największą część diety stanowią mrówki.

Samce bronią niewielkich terytoriów z miejscami nawoływania, żerowania i rozrodu, a samice rozmieszczają się w zależności od dostępności miejsc do składania kijanek. Kijanki rozwijają się w małych zbiornikach wody w kątach liści, zwłaszcza w bromeliach, ale także w szczelinach drzew i śmieciach, np. puszkach. W lesie żaby są narażone na temperatury do ok. 27 °C, a na otwartych, wykarczowanych terenach bywa cieplej.

Hodowla

TERRARIUM

Para lub mała grupa licząca do czterech osobników potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość). Więcej zwierząt wymaga większej powierzchni dna. Wysokość daje miejsce na bromelie, które żaby wykorzystują zarówno jako kryjówkę, jak i miejsce rozrodu, a dno zapewnia przestrzeń na terytoria.

Dno zbuduj z warstwy drenażowej z keramzytu lub grubego żwiru, siatki przeciw owadom lub włókniny oraz wilgotnego podłoża z włókna kokosowego, torfu lub mchu, najlepiej z domieszką kory storczykowej. Na wierzchu połóż duże, sztywne liście, np. magnolii i dębu. Dają one kryjówki i utrzymują przy życiu drobne bezkręgowce, na które polują żaby. Posadź figowiec pnący, filodendron, a przede wszystkim bromelie.

Terrarium powinno mieć szklaną pokrywę z polem wentylacyjnym, aby powietrze się wymieniało, ale nie wysychało. Uszczelnij wszystkie szczeliny, bo tak małe żaby uciekają nawet przez bardzo drobne otwory. Świeżo zakupione zwierzęta i młode można trzymać w prostych zestawach z ręcznikiem papierowym jako podłożem, dopóki się nie zaaklimatyzują.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

W dzień temperatura powinna wynosić 22-26 °C, najlepiej około 24 °C, a w nocy 19-21 °C. Temperatury poniżej 18 °C lub powyżej 32 °C utrzymujące się dłużej mogą być śmiertelne.

Ustaw terrarium w chłodnym miejscu, bez bezpośredniego słońca, i używaj oświetlenia, które wydziela mało ciepła. Promiennik grzewczy nie jest potrzebny. Chłodna noc jest częścią naturalnego rytmu. Zimowanie nie zostało u tego gatunku udokumentowane.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza musi być wysoka, 70-100 %. Celuj w 70-80 % w dzień i do 100 % w nocy, np. przez zraszanie cztery razy dziennie z automatycznego systemu. System zraszający z timerem jest więc dużym ułatwieniem.

Podłoże musi być stale wilgotne, ale nie przemoczone, a niektóre miejsca mogą być nieco suchsze od innych. Zraszaj odchlorowaną wodą z kranu lub wodą źródlaną. Gdy powietrze jest zbyt suche, żaby się chowają, a młode łatwo się wysuszają. Gdy powietrze jest zastałe i mokre, rozwija się pleśń.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Wystarczy płytka miska z wodą, ale woda może sięgać najwyżej ok. ¾ wysokości żaby, w praktyce poniżej 1 cm, bo gatunek słabo pływa i może się utopić. Użyj płaskiej miski z rampą z kamieni lub mchu i często wymieniaj wodę.

Płazy wchłaniają wodę i substancje przez skórę. Używaj odchlorowanej wody z kranu lub wody źródlanej i unikaj mydła, środków czystości oraz resztek kremu na dłoniach. Dla kijanek muszą być dostępne małe miejsca wypełnione wodą: bromelie albo małe rurki i pojemniki po kliszy fotograficznej z wodą (zob. Jaja i kijanki).

OŚWIETLENIE I UVB

Zapewnij 12 godzin światła dziennie, aby rośliny dobrze rosły. Dobrym wyborem jest lampa LED do roślin, która niewiele grzeje. UVB jest opcjonalne: zapotrzebowanie nie zostało u gatunku udokumentowane i radzi on sobie dobrze bez niego, ale słabe źródło UVB może być korzystne. Jeśli go używasz, trzymaj się strefy Fergusona 1 z dużą ilością cienia i sprawdź, czy lampa nie nagrzewa terrarium.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Oophaga pumilio potrzebuje bardzo drobnego pokarmu, najwyżej ok. 2 mm. Podstawą są małe, nielotne *Drosophila melanogaster* i skoczogonki, uzupełniane mszycami, termitami i innym drobnym pokarmem. Duże muszki, takie jak *D. hydei*, są dla wielu osobników za duże.

Dorosłe karm co do zasady 3-4 razy w tygodniu i nie podawaj nowych muszek, dopóki z poprzedniego karmienia nie zostanie tylko kilka. Zbyt wiele muszek stresuje żaby. Pokarm dorosłych opylaj wapniem i witaminami co najmniej raz w tygodniu, a pokarm młodych przy co drugim karmieniu. Muszki owocówki warto hodować na pożywce wzbogaconej karotenoidami.

Prowadź własne hodowle muszek owocówek i skoczogonków. Samica, która ma karmić kijanki jajami, potrzebuje obfitego i urozmaiconego pożywienia, bo źle karmiona samica nie składa zdolnych do rozwoju jaj.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Oophaga pumilio jest aktywna w dzień, śmiała i ciekawska, i dużo porusza się w liściach. Samce bronią terytoriów brzęczącym, przypominającym świerszcza nawoływaniem i mogą walczyć z innymi samcami. Samice zwykle wybierają najbliższego nawołującego samca.

Para lub mała grupa z przewagą samic może się sprawdzić, ale jeśli dwa samce walczą, trzeba je rozdzielić. Osobniki odłowione z natury są często zestresowane i trudno się aklimatyzują, więc kupuj zwierzęta z hodowli i nigdy nie łącz osobników dzikich z hodowlanymi.

Żab nie należy brać do ręki, ponieważ ich skóra jest wrażliwa, a zwierzęta łatwo się stresują. Jeśli musisz przenieść osobnika, zwab go do małego kubeczka.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć trudno rozróżnić po wielkości, bo samice są tylko nieco większe. Najpewniejszą cechą jest brzęczące nawoływanie samca, a najpewniejszym dowodem samicy są jaja. Obie płci osiągają dojrzałość płciową w wieku ok. 10 miesięcy. Najprościej jest odchować kilka młodych razem i obserwować, które nawołują.

GODY I KOPULACJA

Samiec nawołuje z podwyższonego miejsca, np. z liścia bromelii, a samica się zbliża. Po krótkim okresie wzajemnego dotykania samiec prowadzi ją do miejsca złożenia jaj, często na liść w pobliżu wypełnionego wodą środka bromelii. Nie dochodzi do ampleksusu.

Gatunek rozmnaża się przez cały rok. Samica opiekuje się tylko jednym miotem kijanek naraz i w tym czasie nie jest gotowa do kopulacji. W niewoli dobrze karmione pary składają więcej i większych zniesień niż w naturze, ale każde zniesienie wyczerpuje samicę.

JAJA I KIJANKI

Samica składa 3-5 jaj w wilgotnych liściach, na liściu lub w kącie liścia bromelii, w niewoli chętnie w pojemniku po kliszy fotograficznej. Samiec pilnuje jaj, usuwa grzyby i utrzymuje je w wilgoci, opróżniając na nie wodę z kloaki. Wiele zniesień obumiera.

Po wykluciu samica przenosi kijanki na grzbiecie, zwykle po jednej, każdą do osobnego małego zbiornika wody, najczęściej w kącie liścia bromelii. Kijanki żywią się wyłącznie niezapłodnionymi jajami, które składa dla nich samica. Pierwsze jajo muszą dostać w ciągu trzech dni, a potem samica przychodzi co dzień lub co drugi dzień z 1-5 jajami aż do metamorfozy.

Odchów bez jaj samicy udał się tylko w rzadkich przypadkach i żaden pokarm nie zastępuje jaj. Nie zabieraj więc jaj ani kijanek, tylko pozwól samicy się nimi zająć. Zapewnij wiele małych miejsc z wodą: bromelie albo małe rurki i pojemniki po kliszy fotograficznej z ok. 20 ml wody. Odpowiednie są cztery rurki na parę.

METAMORFOZA

Jaja wykluwają się po 10-14 dniach. Kijanki przechodzą metamorfozę po 6-8 tygodniach. Czas zależy od temperatury i od tego, ile jaj samica jest w stanie dostarczyć.

Gdy pojawiają się przednie kończyny, kijanka przestaje jeść i żyje z zapasów w ogonie. Młoda żaba pozostaje przez kilka dni przy wodzie, podczas gdy resztki ogona są wchłaniane. Zadbaj o wilgotne liście lub mech tuż przy krawędzi, aby mogła łatwo wyjść.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode są bardzo małe i potrzebują najdrobniejszego pokarmu: skoczogonków i najmniejszych muszek owocówek. Trzymaj je w małym pojemniku do odchowu z wysoką wilgotnością, mchem, liśćmi i dobrą populacją skoczogonków, oddzielnie od dorosłych, aby nie musiały konkurować o pokarm.

Młode tego gatunku są znane z tego, że trudno je odchować. Częstymi problemami są niedobór wapnia, pasożyty i niewyjaśnione marnienie. Opylaj pokarm wapniem i witaminami i przenoś młode do większego terrarium dopiero wtedy, gdy pewnie jedzą i równomiernie rosną.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Zdrowie i częste błędy

Pełna lista chorób tego gatunku nie została udokumentowana, ale niektóre problemy się powtarzają:

- Zbyt wysoka temperatura lub zastałe powietrze. Żaby stają się ospałe i się chowają. Obniż temperaturę i popraw wentylację.
- Niedobór wapnia, zwłaszcza u młodych. Opylaj pokarm wapniem i witaminami.
- Pasożyty powodujące wychudzenie mimo dobrego apetytu. Osobniki odłowione z natury stanowią szczególne ryzyko i powinny być trzymane całkowicie oddzielnie od hodowlanych.
- Niewyjaśnione marnienie u młodych. Martwe zwierzęta należy oddać weterynarzowi do sekcji, aby ustalić przyczynę, zanim padną kolejne.
- Chytridiomikoza (*Batrachochytrium dendrobatidis*), groźna choroba płazów. Świeżo zakupione zwierzęta trzymaj przez kilka tygodni w izolacji.

Długość życia tego gatunku nie została udokumentowana. Liczba w ramce to ogólna wartość dla drzewołazów w niewoli (10-15 lat). Skontaktuj się z weterynarzem znającym się na płazach, jeśli żaba przestaje jeść, chudnie albo ma obrzęki lub rany.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.